

Resultats de la balança fiscal de Catalunya amb el sector públic central 2006-2009

Departament d'Economia i Coneixement
Generalitat de Catalunya

Març de 2012

(Resum del document principal)

La Moció 4/IX del Parlament de Catalunya (9 de març de 2011), sobre el nou model de finançament basat en el concert econòmic, estableix en el punt b) el següent:

El Parlament de Catalunya insta el Govern a:

...

b) Actualitzar les balances fiscals d'acord amb la voluntat expressada en la Comissió Mixta de Valoracions Estat-Generalitat del 2 de desembre de 2004 i donar continuïtat als treballs i al mètode del Grup de Treball per a l'Actualització de la Balança Fiscal de Catalunya del gener de 2005 i del juliol de 2008.

En compliment d'aquest mandat parlamentari, s'ha procedit a actualitzar la balança fiscal de Catalunya amb el sector públic central per als anys 2006-2009 seguint la *Metodologia i càlcul de la balança fiscal de Catalunya amb l'Administració central 2002-2005*¹. Amb aquesta actualització es podrà disposar d'una sèrie de més de vint anys, atès que la Generalitat promou estimacions de la balança fiscal de Catalunya des de l'any 1986.

La metodologia emprada en aquesta actualització de les balances fiscals és la que va establir aquest grup d'experts l'any 2005; a més, també inclou els avenços que el mateix grup va introduir l'any 2008, tant pel que fa a la disposició d'informació com a alguns aspectes metodològics. La monografia número 10 del Departament d'Economia i Coneixement descriu amb detall aquesta metodologia.

El càlcul de les balances s'ha fet, com en altres ocasions², des de la Subdirecció de Finançament Autòmic del Departament d'Economia i Coneixement. S'ha comptat amb la col·laboració de Núria Bosch (coordinadora del grup d'experts) i Marta Espasa (membre del grup d'experts i autora del càlcul de les balances fiscals 2002-2005) per verificar l'aplicació correcta dels criteris d'imputació, definits a la metodologia del grup d'experts, a les noves dades.

En aquest document es presenten els principals resultats de l'actualització de la balança fiscal de Catalunya amb l'Administració central per al període 2006-2009. La publicació sencera, que recull amb detall els criteris emprats per a cada imputació i tots els resultats d'imputació, tant per a les despeses com per als ingressos, està disponible al web del Departament d'Economia i Coneixement.

¹ Vegeu la monografia número 10 del Departament d'Economia i Coneixement.

² Es va participar en les actualitzacions de les balances fiscals per als períodes 1989-1994 i 1995-1998, i es van calcular íntegrament per al període 1999-2001. També es va col·laborar en l'última actualització, corresponent al període 2002-2005, realitzada per Marta Espasa i Marta Curto.

Delimitació de l'estudi

La balança fiscal de Catalunya amb el sector públic central s'obté a partir de la diferència que hi ha entre la despesa que el sector públic central realitza en aquest territori i el volum d'ingressos detrets de Catalunya per finançar el conjunt de la despesa pública central.

Quan en un territori els recursos detrets superen les despeses que aflueixen als seus ciutadans, el signe del saldo dels fluxos fiscals originats pel Govern central en aquest territori és negatiu. És a dir, hi ha una sortida neta de recursos fiscals (dèficit fiscal) i, en el cas contrari, existeix un superàvit fiscal.

La darrera publicació de les balances fiscals de Catalunya data del 2008 i fa referència al període 2002-2005. Aquest estudi actualitza els resultats per al període 2006-2009. La liquidació del model de finançament de les comunitats autònomes de règim comú no finalitza fins dos anys després de l'any natural. Per tant, no disposem de dades posteriors al 2009.

Per al càlcul de l'any 2009, cal fer un petit ajust que permeti incorporar tots els elements del nou model de finançament de les comunitats autònomes de règim comú que, tot i que va ser aprovat a final d'any, té vigència per a l'any sencer³. Així, el càlcul de la balança per al 2009 inclou la bestreta de tresoreria extrapressupostària feta per l'Administració central a les comunitats autònomes en concepte dels recursos addicionals aportats al sistema de finançament autonòmic⁴.

Tal com va acordar el grup d'experts, per al càlcul de la balança fiscal de Catalunya es fan servir les dues aproximacions metodològiques estàndards: la del flux monetari i la del flux del benefici.

De la mateixa manera, l'àmbit institucional, el marc pressupostari, les dades, i les operacions considerades segueixen estrictament les pautes marcades pel grup d'experts. La sèrie obtinguda és, per tant, homogènia amb els últims resultats publicats.

El darrer aspecte metodològic per calcular les balances fiscals és la necessitat de neutralitzar l'efecte que el cicle econòmic té sobre la situació financera del sector públic central⁵.

Es tracta d'una condició imprescindible, tant si es vol calcular la redistribució territorial resultant de la política fiscal de l'Estat com si es vols comparar l'evolució dels saldos al llarg del temps. El saldo fiscal ha de reflectir la relació entre el percentatge de la

---

³ El model de finançament actual va ser aprovat el 18 de desembre del 2009 (Llei 22/2009, de 18 de desembre, que regula el sistema de finançament de les comunitats autònomes de règim comú i ciutats amb estatut d'autonomia i es modifiquen determinades normes tributàries) i acceptat per la Comissió Mixta d'Afers Econòmics i Fiscals Estat-Generalitat el 22 de desembre del 2009.

⁴ Òbviament, per evitar duplicitats en el càlcul de la balança fiscal de l'any en què aquesta quantia es comptabilitzi pressupostàriament, no s'hi ha d'imputar.

⁵ A les formulacions de polítiques públiques, les magnituds ajustades pel cicle econòmic reben el nom d'*estructurals*.

despesa realitzada a Catalunya i el percentatge d'ingressos que detreu de Catalunya l'Administració central, per finançar el conjunt de la despesa pública.

La neutralització suposa que el sector públic central actua cada any amb pressupost equilibrat. En aquest estudi adoptem el mètode que defensa el grup d'experts, que implica equilibrar el pressupost de l'Administració central igualant els ingressos a les despeses. És consistent amb el supòsit que en situacions de dèficit del sector públic central, aquest es finançarà amb un increment d'impostos. En canvi, un superàvit fiscal implicarà una reducció d'impostos en el futur.

L'any 2009, el dèficit pressupostari del sector públic central marca un rècord històric i arriba al 8,5 % del PIB de l'Estat. Amb un càlcul no neutralitzat, un desequilibri tan elevat podria, fins i tot, derivar en la incoherència que totes les comunitats autònomes obtinguessin un saldo fiscal positiu.

Resultats

La utilització d'un enfocament o altre depèn de l'objectiu de l'anàlisi que es vulgui fer: l'enfocament del flux monetari intenta mesurar l'impacte econòmic generat per l'activitat del sector públic en un territori, mentre que l'enfocament del flux del benefici intenta calcular com s'incrementa el grau de benestar dels individus residents en un territori davant l'actuació del sector públic. Es tracta de dos enfocaments vàlids, que es fonamenten en criteris sòlids, però que expliquen efectes econòmics diferents; no són substitutius, sinó complementaris.

El criteri del flux monetari és més correcte per analitzar la influència que té l'acció del sector públic sobre el creixement econòmic d'un territori.

El quadre 1 mostra els resultats que s'obtenen sota aquest criteri. El dèficit fiscal de Catalunya l'any 2006 va ser de 14.493 milions d'euros, equivalent al 7,9 % del PIB català. El 2007, el dèficit fiscal va passar a ser de 15.913 milions d'euros, el 8,1 % del PIB; el 2008, el dèficit va ser de 17.200 milions d'euros, un 8,5 % del PIB; i el darrer any disponible, el 2009, es va situar en 16.409 milions d'euros, un 8,4 % del PIB.

Quadre 1

Balança fiscal de Catalunya amb el sector públic central 2006-2009. Neutralitzat pel cicle econòmic. Flux monetari

Milions d'euros

	2006	2007	2008	2009
Ingressos detrets de Catalunya	47.786	51.823	57.403	61.812
Despeses rebudes a Catalunya	33.293	35.910	40.203	45.403
Saldo	-14.493	-15.913	-17.200	-16.409
% s/PIB	-7,9 %	-8,1 %	-8,5 %	-8,4 %

En èpoques de crisi econòmica i taxes d'atur elevades, el mètode del flux monetari pren encara més rellevància, ja que les polítiques de despesa del Govern tenen un gran impacte d'estímul sobre les economies receptores. Per tant, podem dir que Catalunya pateix un xoc contraccionari continu com a resultat del dèficit fiscal territorial.

Per altra banda, el criteri del flux del benefici és més adient per analitzar l'acció del sector públic en termes redistributius i d'equitat.

Sota l'enfocament del flux del benefici, es produeix també un lleuger empitjorament del dèficit fiscal català durant els anys estimats. En concret, el dèficit fiscal català, l'any 2006, va ser de 10.320 milions d'euros, quantia que va suposar el 5,6 % del PIB català. Mentre que, el 2009, el dèficit fiscal es va situar en 11.261 milions d'euros, xifra que representava el 5,8 % del PIB (quadre 2).

Quadre 2

Balança fiscal de Catalunya amb el sector públic central 2006-2009. Neutralitzat pel cycle econòmic. Flux del benefici

Milions d'euros

	2006	2007	2008	2009
Ingressos detrets de Catalunya	47.025	50.907	56.300	60.460
Despeses rebudes a Catalunya	36.705	39.771	44.440	49.199
Saldo	-10.320	-11.136	-11.860	-11.261
% s/PIB	-5,6 %	-5,6 %	-5,9 %	-5,8 %

La metodologia del flux del benefici és perfectament raonable, però la seva materialització empírica sovint és complicada, per l'existència d'una multiplicitat d'aproximacions i imputacions, que tot i que poden ser vàlides, fan que el resultat final sigui molt més sensible a petits canvis en aquestes imputacions.

Per aquesta raó, el grup d'experts va creure que s'ha de posar més èmfasi en les mesures basades en el flux monetari⁶. Aquesta metodologia també té la necessitat d'adoptar aproximacions i imputacions, però la naturalesa més concreta del conceptes de pagament permet avaluar empíricament les balances fiscals territorials de forma més robusta i atribuir als resultats un significat més sòlid que en el cas anterior.

⁶ Grup de treball per a l'actualització de la balança fiscal de Catalunya (2005)

Evolució de la balança fiscal de Catalunya 1986-2009

A continuació s'analitza l'evolució de la balança fiscal de Catalunya des del 1986 fins al 2009, segons el flux monetari; l'únic amb dades disponibles per al període sencer. Aquest període de 24 anys permet analitzar la sèrie des d'una perspectiva històrica.

En el quadre 3 es presenten els resultats de la balança fiscal de Catalunya per al període 1986-2009. Es mostra el saldo fiscal neutralitzat (en milions d'euros i en percentatge del PIB català), que anul·la l'efecte de la variabilitat en la situació financera del sector públic central i permet la comparació entre els anys.

Quadre 3
Balança fiscal neutralitzada de Catalunya amb el sector públic central.
Flux monetari

	Milions d'euros	% PIB de Catalunya ¹
1986	-2.465	-6,7
1987	-2.868	-6,9
1988	-3.466	-7,4
1989	-4.056	-7,6
1990	-4.867	-8,2
1991	-5.174	-7,9
1992	-5.988	-8,5
1993	-7.263	-10,0
1994	-6.732	-8,7
1995	-6.416	-7,6
1996	-7.088	-7,8
1997	-7.018	-7,3
1998	-6.813	-6,7
1999	-8.124	-7,4
2000	-8.532	-7,2
2001	-8.565	-6,7
2002	-13.696	-10,0
2003	-13.036	-8,9
2004	-13.595	-8,6
2005	-14.186	-8,3
2006	-14.493	-7,9
2007	-15.913	-8,1
2008	-17.200	-8,5
2009	-16.409	-8,4
Mitjana		-8,0
Desviació estàndard		0,9

¹ PIB 1995-2001 base 2000 INE, PIB 1986-1994 base 1986 enllaçat.

La mitjana del dèficit fiscal neutralitzat de Catalunya per a tot el període se situa en el 8 % del PIB català i és una mica superior (més negatiu) durant l'última dècada que en els anys anteriors. Tot i així, és remarcable la seva estabilitat en el temps, que oscil·la entre el 6,7 % i el 10 % del PIB català, malgrat tots els canvis produïts en 24 anys.

El saldo fiscal de Catalunya per habitant

El dèficit fiscal territorial té conseqüències econòmiques directes sobre els ciutadans de Catalunya.

Per fer aquest càlcul, primer és convenient transformar el saldo d'euros corrents a euros constants. Això implica extreure l'efecte de la inflació i fer-los comparables per a tots els anys. Les magnituds del 2009 s'expressen en euros, per tal que siguin al més entenedores possibles. Una vegada s'obté el saldo agregat en euros constants, només cal dividir-lo per la població catalana de l'any corresponent per obtenir la contribució de cada ciutadà i ciutadana de Catalunya.

El quadre 4 mostra els resultats del saldo fiscal neutralitzat per al període estudiat. S'observa que el saldo fiscal per persona s'ha doblat durant aquest temps i ha passat de 1.076 euros, l'any 1986, a 2.251 euros, l'any 2009.

Quadre 4

Saldo fiscal neutralitzat per persona. Flux monetari

	Milions d'euros euros constants (base 2009)	Euros per persona euros constants (base 2009)
1986	-6.475	-1.076
1987	-7.117	-1.181
1988	-8.141	-1.348
1989	-8.896	-1.471
1990	-9.947	-1.642
1991	-9.873	-1.627
1992	-10.691	-1.758
1993	-12.424	-2.039
1994	-11.064	-1.813
1995	-10.065	-1.647
1996	-10.747	-1.754
1997	-10.393	-1.691
1998	-9.846	-1.596
1999	-11.440	-1.845
2000	-11.613	-1.858
2001	-11.189	-1.772
2002	-17.152	-2.672
2003	-15.676	-2.388
2004	-15.716	-2.342
2005	-15.725	-2.292
2006	-15.429	-2.204
2007	-16.393	-2.288
2008	-17.303	-2.380
2009	-16.409	-2.251

Participació de Catalunya en els ingressos i les despeses del sector públic central (flux monetari)

El dèficit fiscal que pateix Catalunya és el resultat d'una aportació als ingressos de l'Administració central molt superior a la despesa que aquesta fa a Catalunya. El sector públic central detreu de Catalunya un percentatge superior del que correspon al seu pes en el PIB estatal (18,6 %). En canvi, es destina a Catalunya una despesa menor, fins i tot, al que li correspon pel seu pes poblacional (16 %). Aquesta diferència, que és notablement estable en el temps, és la responsable del saldo fiscal territorial negatiu de Catalunya.

Catalunya ha estat aportant de mitjana al voltant del 19,5 % dels ingressos de l'Administració central i l'Administració de la Seguretat Social. Del pressupost d'aquestes administracions, els catalans han rebut de mitjana el 14 % de tots els recursos. Una diferència del 5,5 % del pressupost d'aquestes administracions en contra de Catalunya.

Darrere d'aquestes diferències observades entre ingressos i despeses hi ha dos factors marcadament diferents. Per un costat, hi ha la redistribució interpersonal a través dels drets adquirits a títol personal. Aquests inclouen les prestacions socials i les prestacions d'atur, finançades, principalment, mitjançant cotitzacions a la Seguretat Social i els seus organismes autònoms⁷.

Per una altra banda, hi ha les conseqüències de les polítiques territorials fetes pel Govern central. Estudiar aquestes polítiques per separat dona una visió més clara del tractament que rep Catalunya per part de l'Administració central.

Si n'excloem les partides, tant d'ingressos com de despeses, que pertanyen a l'Administració de la Seguretat Social (se n'exclouen també les contribucions i les prestacions d'atur), l'Administració general de l'Estat i els ens que en depenen obtenen de Catalunya el 19,7 % del total dels seus ingressos, però hi destinen només l'11,2 % dels seus recursos, que són majoritàriament discrecionals.

El percentatge que no torna (la diferència entre el contribueix i rep Catalunya) és equivalent al 40 % dels tributs detrets de Catalunya. Això implica que per cada euro que l'Administració central recapta a Catalunya (excloent la Seguretat Social i l'atur), 43 cèntims no es gasten al territori. Les decisions discrecionals sobre la destinació de la despesa que fa el Govern central són clarament perjudicials.

Aquests percentatges mostren el desequilibri que existeix entre el pes específic dels ingressos aportats i el de les despeses destinades a Catalunya amb independència del fet que es neutralitzi o no el dèficit o el superàvit del sector públic central.

---

⁷ MUFACE, MUGEJU, ISFAS, FOGASA i INEM o SPEE.

Bibliografia

Bosch, N., Espasa, M., Solé, A. (coord) (2010), *The Political Economy of Inter-Regional Fiscal Flows: Measurement, Determinants and Effects on Country Stability*, Edward Elgar.

Castells, A., Barberán, R., Bosch, N., Espasa, M., Rodrigo, F. i Ruíz-Huerta, J. (2000), *Las balanzas fiscales de las comunidades autónomas (1991-1996). Análisis de los flujos fiscales de las comunidades autónomas con la Administración central*, Ariel Economía-Fundació Carles Pi i Sunyer d'Estudis Autonòmics i Locals, Barcelona.

Coldeforns, M. (1991), *La balança fiscal de Catalunya amb l'Administració de l'Estat 1986-1988*, Institut d'Estudis Autonòmics, Barcelona.

Comisión de expertos sobre metodología para la elaboración de las balanzas fiscales de las regiones españolas (2006), *Informe sobre metodología de cálculo de las balanzas fiscales*, Instituto de Estudios Fiscales y Ministerio de Economía y Hacienda.

Grup de treball per a l'actualització de la balança fiscal de Catalunya (2005), *La balança fiscal de Catalunya amb l'Administració central*, estudi promogut per la part catalana de la Comissió Mixta de Valoracions Administració de l'Estat-Generalitat de Catalunya.

Grup de treball per a l'actualització de la balança fiscal de Catalunya (2008), *Metodologia i càlcul de la balança fiscal de Catalunya amb l'Administració central 2002-2005. "Monografies". Número 10*, Departament Economia i Finances.

Instituto de Estudios Fiscales (2008), *Las balanzas fiscales de las comunidades autónomas españolas con las Administraciones públicas centrales 2005*, Instituto de Estudios Fiscales y Ministerio de Economía y Hacienda.

López, G. i Martínez, E. (2000), *La balança fiscal de Catalunya amb l'Administració central 1995-98*, Institut d'Estudis Autonòmics, Barcelona.

Martínez, E. (1997), "La balança fiscal de Catalunya amb l'Administració de l'Estat 1989-1994", Parellada, M. (coord): *La balança de pagaments de Catalunya*, DG de Programació Econòmica i Institut d'Estudis Autonòmics, Barcelona.